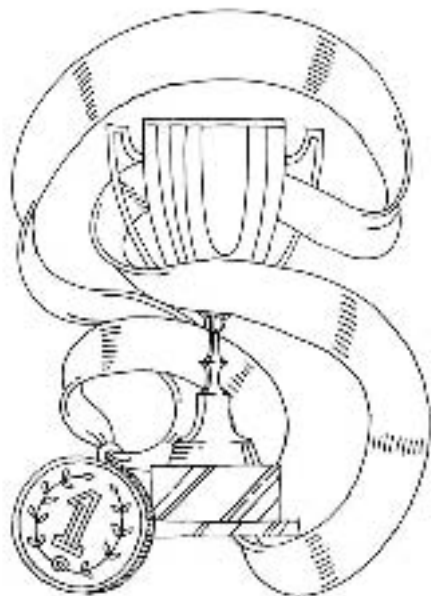

Из рук в руки,
от сердца к сердцу

Харьковская женская
организация «Крона»
ул. Артема 4, г. Харьков
Украина, 61002

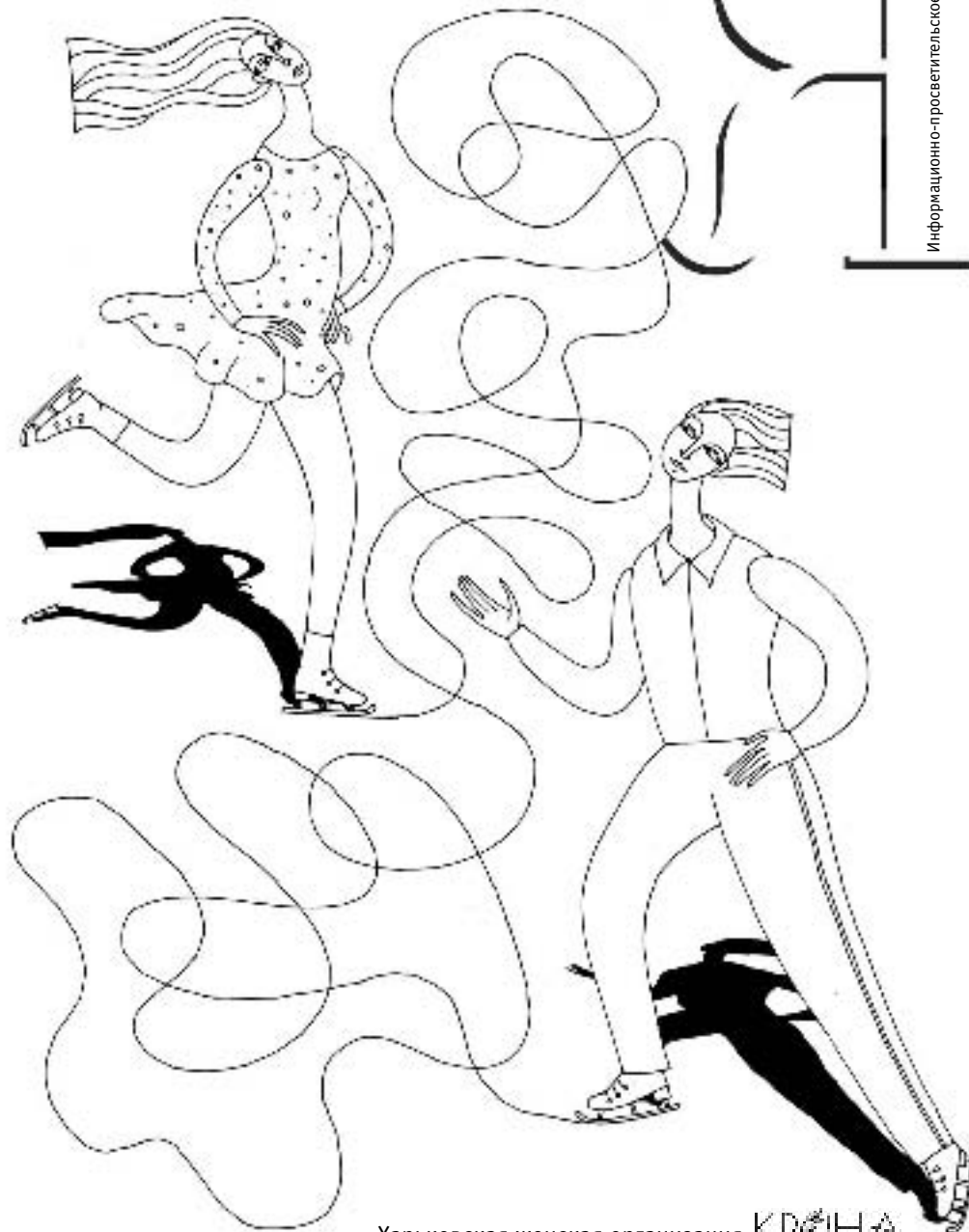
тел.: +38 (057) 706-39-83
тел./факс: +38 (057) 714-35-94
www.krona.org.ua
krona@rider.com.ua

Тираж 2000 экз.

Издательский дом «Райдер»
пр. Гагарина 20, г. Харьков
info@rider.com.ua

тел./факс: +38 (057) 703-40-87
703-40-97
703-44-08

3⁽¹⁵⁾
2006

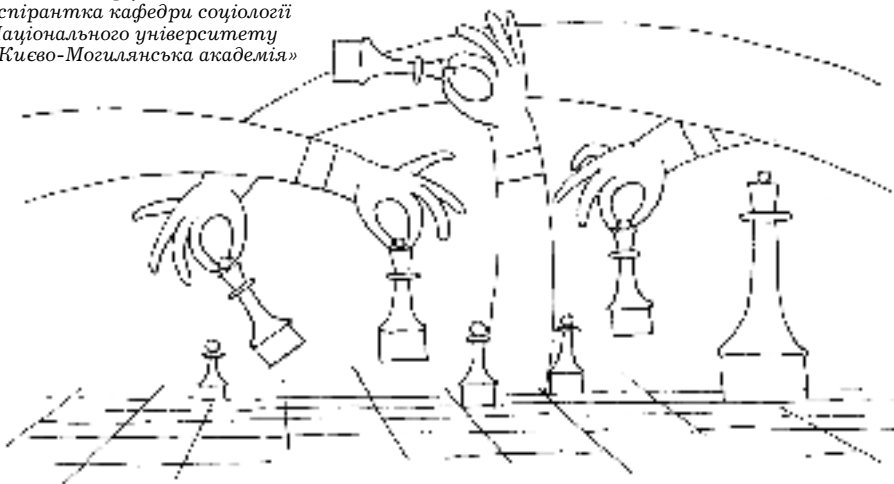

Информационно-просветительское издание

Харьковская женская организация КРОНА

Жінки Фінляндії: шлях до гендерної рівності

ТАМАРА Марценюк
аспірантка кафедри соціології
Національного університету
«Кієво-Могилянська академія»

25 травня 2006 р. в стінах Національного університету «Кієво-Могилянська академія» відбувся семінар «Жінки у Фінляндії: шлях з 1906 року до тепер», приурочений до 100-річчя надання фінським жінкам виборчого права. Семінар вступно промовою про сучасну гендерну ситуацію у політичній сфері в Україні відкрила пані Світлана Оксамитна, керівниця кафедри соціології НАУКМА. Далі з лекцією виступила пані Аура Корппі-Томмола (Aura Korppi-Tommola), (PhD, виконавчий директор Федерації Фінських Наукових Товариств), розповівши про шлях фінських жінок до участі в суспільному житті країни та сучасну гендерну ситуацію у Фінляндії. Ця стаття написана на основі лекції Аури Корппі-Томмоли, а також спілкування з послом Фінляндії в Україні пані Лаурою Рейнілею (Laura Reini-la) та пані Ханні Хиверінен (Hanni Huuhtanen), керівницею відділу преси і культури посольства Фінляндії, які також були присутні на даному заході. Північні країни Європи (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція) відомі успішними жінками у політичній сфері, суспільним добробутом та гендерною рівністю. Великий відсоток жінок у політиці, висока участь на ринку праці, розвинута соціальна сфера викликають чималу увагу з боку світової спільноти. Серед п'яти Північних країн Фінляндія вирізняється цифрою 10%. Перші вибори до фінського парламенту – і одразу ж такий успіх. Що цьому сприяло? Яким шляхом надалі йшла ця країна, аби крок за кроком наблизитися до гендерної рівності? Чи у 21 столітті Фінляндія має на порядку денному актуальні гендерні питання? Історична подія 1906 року мала низку суспільних передумов. Ще в 1884 році розпочався жіночий рух за емансипацію, який об'єднав активних фінських жінок. Варто зазначити, що фінські жінки були досить освіченими та важко працювали нарівні зі своїми чоловіками. Фінляндія того часу – аграрна країна з маленькими фермами, які потребували копійки праці обох членів подружжя. Тому фінська родина має доволі довгі традиції партнерських відносин в родині. Щодо неодружених жінок, то вони були незалежними та самі собі заробляли на прожиття.

Модернізація парламенту у 1906 році була радикальною не лише для жінок, але й для чоловіків. Адже раніше лише 15% населення країни мали право голосу. Тобто фінські чоловіки отримали право голосу доволі пізно. Назрів гарний момент досягнути змін для обох статей одночасно. Перші вибори у 1907 році показали, що з 200 членів парламенту 19 були жінки. Цією цифрою – 10% – Фінляндія увійшла в історію як країна-лідер у Європі за кількістю жінок у парламенті на перших виборах. Протягом 1907-1945 років спостерігався доволі повільний прогрес. Кількість жінок становила 11-25 з мінімумом у 1930 році – 6%. Однак вже до цього часу жіночий рух за емансипацію, який розпочався ще у 19 ст., більш-менш досягнув своєї мети. Жінки отримали право на освіту, право власності та вільного розпорядження своєю власністю у заробітках. Жінки становили 30% робочої сили Фінляндії. Після другої світової війни кількість жінок у фінському парламенті зросла. Так, у 1954 році було 15% жінок, а у 1970 вже 22% жінок у Парламенті. Жінки стали більш видимими у громадських структурах та організаціях. Із середини

1950-их років по кілька жінок були в Кабінеті (головний виконавчий орган). Жінки-політики активно брали участь у побудові суспільства загального добробуту із соціальним забезпеченням, довгими відпустками по догляду за дитиною, лікарнями для матерів і дітей, дитячими садочками тощо. З 1980 року кількість жінок у парламенті зростає і досягає піку у 1991 році – 39%. Жінки можуть очолювати будь-який парламентський комітет. Принаймні по разі головою усіх міністерств були жінки. У 1994-2003 роках спікером парламенту була жінка. Жінка-прем'єр міністр та жінка-президент.

Що сприяє тому, що за жінок голосують у Фінляндії? Звісно, в першу чергу можна закинути на так звану «жіночу солідарність»: жінки голосують за жінок, бо хто ж ще за них проголо-

можливість народжувати дітей – соціальна підтримка з боку держави (зокрема, дитячі садочки) та упевненість у тому, що після відпустки по догляду за дитиною фінські жінки зможуть бути конкурентоспроможними на ринку праці. Загалом демографічна ситуація в країні непогана: фінська родина в середньому має 1.8 дитини. Окрім того, фінські чоловіки допомагають дружинам займатися домашніми справами та доглядати дітей. Так, до 20% фінських чоловіків беруть відпустку по догляду за дитиною. Серед інших реформ: гендерні квоти (40%), введені на початку 90-их років для політичних структур локального і державного рівня, можливість для жінок ставати священиками Лютеранської церкви, волонтерська військова служба для жінок, можливість для жінок після одруження залишити своє дівоче прізвище. Наразі у фінському парламенті (2003) 38% жінок. Одразу ж виникає запитання: чому менше, ніж у 1991 році? Пані Аура Корппі-Томмола пояснює це тим, що частина фінських жінок пішла у Європейський Парламент. В принципі, сучасні гендерні проблеми у Фінляндії є доволі типовими для інших північних країн – насилля проти жінок (зокрема, домашнє насилля), поєднання для жінок роботи та догляду за дитиною, жінки у великому бізнесі.

Гендерна рівність є невід'ємною частиною прав людини. Тому очевидно, що вона не може не брати до уваги «чоловічий» аспект. Як приклад, пенсійний вік у Фінляндії однаковий як для жінок, так і для чоловіків і дорівнює 65 років. Наразі актуальною проблемою стосовно чоловіків є питання – яким чином спонукати фінських чоловіків здобувати вищу освіту? Адже в освітніх закладах серед учнів 70% дівчат, а серед студентів – більше 50% жінок.

» Насамперед жінки звертають увагу на соціальні питання, активно провадять реформи, розбудовують суспільство загального добробуту

сує. Але, з іншого боку, насамперед жінки звертають увагу на соціальні питання, активно провадять реформи, розбудовують суспільство загального добробуту. Протягом останнього часу прийнято нове законодавство для жінок. По-перше, воно надає змогу жінкам поєднувати домашню та робочу сфери життя. Якщо прослідкувати історичний аспект входження фінських жінок на ринок праці, то можна помітити, що воно відбувалося протягом усього минулого століття. На початку 20 століття неодружені жінки працювали та самі себе забезпечували. Протягом міжвоєнних років майже 40% усього заробітку приносили жінки. У 50-их роках матері дітей шкільного віку ввійшли на ринок праці, а у 1960-их – навіть матері маленьких дітей. З 1970-их років приблизно 46-48% усього заробітку належало жінкам і 78% дорослих жінок працювали. Ці зміни відбулися завдяки довгим відпусткам по догляду за дитиною та системі громадського догляду за дітьми. Пані Аура вважає, що дві речі сприяють тому, що жінки мають бажання та

лишається питанням, яке потребує вирішення. Чи варто це явище легалізувати? Або, навпаки, запозичити досвід Швеції, де кримінальну відповідальність несе покупець даних послуг? «Скляна стеля» у бізнесі, сегрегація ринку праці на «жіночу» та «чоловічу» сфери, догляд за дітьми молодшого шкільного віку, які багато годин після навчання проводять на самоті – це ще декілька прикладів гендерних питань, які потребують вирішення. Можливо, саме тому жіночі організації Фінляндії не задовольняє цифра у 38%, вони хотіли б бачити співвідношення 50/50. Пані Аура Корппі-Томмола згадала також кілька відомих жінок Фінляндії минулого і цього століття. Мііна Сіланпаа (Miina Sillanpää), яка входила до перших 19 жінок у парламенті, була першою жінкою-членом Кабінету. Елізабет Рен (Elisabeth Rehn) – перша у світі жінка, яка стала Міністром оборони, а Ріітта Уосукайнен (Riitta Uosukainen) – перша жінка-спікер фінського парламенту (1994-2003). Тар'я Халонен (Tarja Halonen) – перша жінка-президент в історії Фінляндії (2000). У 2006 році вона була переобрана на другий строк. Послинь-жінок у різні країни світу у Фінляндії стільки, що наразі їх важко порахувати по пальцях, як відмітила пані Лаура Рейніля. Таким чином, Фінляндія пройшла довгий шлях, аби у суспільстві обидві статі почувалися комфортно та захищено. Як для України висновки ми можемо зробити на тлі сучасної ситуації? В українському парламенті наразі 8,2% жінок. Невже наша держава відстає від Фінляндії на 100 років? Що варто робити, аби швидше подолати такий чималий розрив? Ввести гендерні квоти, аби залучити українських жінок до політичного життя країни? Надати можливість поєднати родинне життя та кар'єру шляхом соціальних реформ у сфері догляду за дітьми? Більшою мірою залучити українських татусів до родинних справ? Роз'яснити українському суспільству, що таке жіночий (феміністичний) рух і з чим його ідять? Гадаю, з останнього питання варто, в першу чергу, розпочинати. Адже про яку гендерну рівність у суспільстві можна говорити, коли проблеми як такої просто не існує, ні в політичному, ні в громадському дискурсі.